

Morfologia

Traducció

- D'acord amb l'exemple, completa les caselles buïdes de la taula amb els sintagmes formats per adjectiu i substantiu en el cas i número indicats.

	- adjectiu - substantiu	adjectiu + substantiu
ac sg	<i>timidus -a -um</i> : tímid <i>consul -ulis (m.)</i> : cònsol	<i>timidum consulem</i>
nom sg	<i>communis -e</i> : comú <i>opinio -onis (f.)</i> : opinió	<i>communis opinio</i>
ac sg	<i>pauper -eris</i> : pobre <i>ciuis -is (m.)</i> : ciutadà	<i>pauperem ciuem</i>
gen sg	<i>fortis -e</i> : fort; valent <i>hostis -is (m.)</i> : enemic	<i>fortis hostis</i>
dat sg	<i>audax -acis</i> : audaç <i>miles -itis (m.)</i> : soldat	<i>audaci militi</i>
abl sg	<i>gravis -e</i> : pesat; greu <i>onus -eris (n.)</i> : pes	<i>gravi onere</i>
nom pl	<i>levis -e</i> : lleuger <i>difficultas -atis (f.)</i> : dificultat	<i>leues difficultates</i>
ac pl	<i>omnis -e</i> : tot <i>ovis -is (f.)</i> : ovella	<i>omnes oues</i>
gen pl	<i>diues -itis</i> : ric <i>mercator -oris (m.)</i> : mercader	<i>diuitum mercatorum</i>
dat pl	<i>acer acris acre</i> : agut, tallant <i>ensis -is (m.)</i> : espasa	<i>acribus ensibus</i>
abl pl	<i>ingens -ntis</i> : gran <i>navis -is (f.)</i> : nau, vaixell	<i>ingentibus nauibus</i>

- D'acord amb l'exemple, completa les caselles buïdes de la taula amb el sintagmes formats per adjectiu i substantiu en el cas i número indicats.

	- adjectiu - substantiu	adjectiu + substantiu
nom sg	<i>ille illa illud</i> <i>consul -ulis (m.): cònsol</i>	<i>ille consul</i>
ac sg	<i>ille illa illud</i> <i>tempus -oris (n.): temps</i>	<i>illud tempus</i>
ac sg	<i>idem eadem idem</i> <i>mos moris (m.): costum</i>	<i>eundem morem</i>
gen sg	<i>hic haec hoc</i> <i>uenter uentris (m.): ventre</i>	<i>huius uentris</i>
dat sg	<i>ipse ipsa ipsum</i> <i>iudex -icis (m.): jutge</i>	<i>ipsi iudici</i>
abl sg	<i>iste ista istud</i> <i>nubes -is (f.): núvol</i>	<i>ista nube / ista nubi</i>
ac pl	<i>ille illa illud</i> <i>mons montis (m.): mont</i>	<i>illos montes</i>
nom pl	<i>idem eadem idem</i> <i>lux lucis (f.):</i>	<i>eadem luces</i>
nom pl	<i>hic haec hoc</i> <i>mare -is (n.): mar</i>	<i>haec maria</i>
gen pl	<i>is ea id</i> <i>homo -inis (m.): home</i>	<i>eorum hominum</i>
abl pl	<i>ipse ipsa ipsum</i> <i>mors mortis (f.): mort</i>	<i>ipsis mortibus</i>

- D'acord amb els exemples, escriu la forma verbal que correspon a cada anàlisi morfològica i la seva traducció.

1a	pl	pres	IND	<i>do dedi datum</i> (1): donar	Forma verbal:	<i>damus</i>
			Traducció:		- donem	
			SUBJ	Forma verbal:	<i>demus</i>	
			Traducció:		- donem	
			IND	<i>debeo -ui -itum</i> (2): deure	Traducció:	- demos
						Forma verbal:
			SUBJ		Traducció:	- devem
						Forma verbal:
Traducció:	- debemos					
	Traducció:	- deguem				
Traducció:		- debamos				

1a	pl	fut impf	IND	<i>do dedi datum</i> (1): donar	Forma verbal:	<i>dabimus</i>
					Traducció:	- donarem
						- daremos
			IND	<i>debeo -ui -itum</i> (2): deure	Forma verbal:	<i>debebimus</i>
					Traducció:	- deurem
						- deberemos
			IND	<i>aperio -erui -ertum</i> (4): obrir	Forma verbal:	<i>aperiemus</i>
					Traducció:	- obrirem
						- abriremos

1a	pl	impf	IND	debeo -ui -itum (2): deure	Forma verbal:	debebamus
			SUBJ		Traducció:	- devíem
					Forma verbal:	deberemus
					Traducció:	- deguéssim
						- debiésemos / debièramos

1a	pl	pf	IND	<i>do dedi datum</i> (1): donar	Forma verbal:	<i>dedimus</i>
					Traducció:	vam donar

1a	pl	plpf	IND	<i>aperio -erui -ertum</i> (4): obrir	Forma verbal:	<i>aperueramus</i>
					Traducció:	havíem obert

- D'acord amb els exemples, completa la taula
 - distribuint a les caselles que corresponguin les formes verbals de la llista de més baix
 - escrivint a sota de cada forma verbal en llatí la seva traducció al català,
- fent servir per a això els següents significats: *ensenyar, nedar, fortificar*

INDicatiu	SUBJuntiu
-----------	-----------

pres	llatí:	<i>natant</i>	<i>natent</i>
	trad:	neden nadan	nedin naden
	llatí:	<i>docent</i>	<i>doceant</i>
	trad:	ensenyen enseñan	ensenyin enseñen

fut impf	llatí:	<i>natabunt</i>
	trad:	nedaran nadarán
	llatí:	<i>docebunt</i>
	trad:	ensenyaran enseñarán
	llatí:	<i>munient</i>
	trad:	fortificaran fortificarán

impf	llatí:	<i>muniebant</i>	<i>munirent</i>
	trad:	fortificaven fortificaban	fortifiquessin fortificasen / -aran

pf	llatí:	<i>natauerunt</i>
	trad:	van nedar / nedaren nadaron

fut pf	llatí:	<i>docuerint</i>
	trad:	hauran ensenyat habrán enseñado

plpf	llatí:	<i>munierant</i>
	català:	havien forticat habían fortificado

docebunt

docent

docuerint

muniebant

munient

munirent

munierant

natabunt

natant

natauerunt

- Fes l'anàlisi morfosintàctica i la traducció de les oracions següents.

a) *Magna pars istius turbae innocens est.*

N sg	G sg	N sg	V
(S)	(CN)	(Atr)	3a sg pres IND

Una gran part d'aquesta multitud és innocent.

b) *Ille puer semper idem rogabat.*

N sg	Adv	Ac sg	V
(S)	(CCT)	(CD)	3a sg impf IND

Aquell nen sempre demanava el mateix.

idem no concorda amb cap substantiu

– com ho fan

ille amb *puer* en aquesta mateixa frase,

istius amb *turbae* en la frase a),

ipsa amb *regina* en la frase b),

ipsi amb *dei*,

eidem amb *dei*,

i *eodem* amb *populo* en la frase e) –,

per la qual cosa no és un adjectiu sinó un pronom,

i per tant s'ha de considerar que és l'acusatiu singular neutre de *idem eadem idem*,

ja que cal un sintagma nominal en cas acusatiu –ja sigui un substantiu, o un pronom, o un

adjectiu substantivat– que aconsegueixi la funció de CD, perquè el verb *rogabat* és transitiu).

En la traducció al castellà es pot fer servir l'article determinat neutre *lo*,

que serveix per atorgar un valor neutre i general o abstracte a un adjectiu masculí i singular:

lo bueno / lo malo del asunto

Aquell niño siempre pedía lo mismo.

En català no existeix l'article determinat neutre, i per al mateix ús es fa servir l'article determinat masculí:

el bo / el dolent de l'assumpte

En la traducció al català, doncs, es pot fer servir l'article determinat masculí, però es pot mantenir el valor neutre del pronom *idem* també per mitjà del substantiu *cosa*:

Aquell nen sempre demanava el mateix.

Aquell nen sempre demanava la mateixa cosa.

c) *Ipsa regina* *haec mihi dixit.*

N sg Ac pl D sg V

(S) (CD) (CI) 3a sg pf IND

La mateixa reina / La reina mateixa / La reina en persona

em va dir

això. / aquestes coses.

haec no concorda amb cap substantiu

per la qual cosa no és un adjectiu sinó un pronom,

i per tant s'ha de considerar que és l'acusatiu plural neutre de *idem eadem idem*

ja que, com en la frase anterior, cal un sintagma nominal en cas acusatiu que compleixi la funció de CD, perquè el verb *dixit* és transitiu).

La manera de mantenir el plural del pronom *haec* és recórrer al substantiu *coses*,

però també es pot optar per fer servir el pronom *això*,

que juntament amb *allò* i *açò* és l'única paraula de gènere neutre que existeix en català,

i que es corresponen amb els pronoms, també neutres, del castellà *esto, eso y aquello*:

La misma reina / La reina misma / La reina en persona

me dijo

esto. / estas cosas.

- d) *Ulixes eiusque socii [Cyclopem caecare] statuerunt.*

N sg G sg conj N pl Ac sg INF pres V
(S) (CN) (S) (CD) 3a pl pf IND

Ulisses i els seus companys van decidir cegar el ciclop.

Cyclopem caecare constitueix una

ORació SUBordinada COMPLEtiva (o SUBSTantiva)
d'INFinitiu (concertat)
amb funció de CD (del verb *statuerunt*).

La traducció *Ulisses i els seus companys*

podria correspondre

tant a la frase

Ulixes eiusque socii ... [= Ulisses et eius socii ...]

(literalment, *Ulisses i els companys d'aquest*)

en la qual el genitiu *eius*, que aquí és pronom i no adjectiu,

implica que es tracta dels companys d'Ulisses

com a la frase

Ulixes suique socii ... [= Ulixes et sui socii ...]

en la qual el nominatiu plural masculí *sui*, que aquí és adjectiu referit a *socii*,

implicaria que es tracta dels companys d'una altra persona.

En rigor, només el context permet entendre en la traducció *Ulisses i els seus companys...* que hom parla dels companys d'Ulisses i no dels d'una altra persona.

- e) *Bello Troiano ipsi dei pugnauerunt; eidem dei semper eodem populo fauebant.*

Abl sg N pl V N pl Adv D sg V
(CCT) (S) 3a pl pf IND (S) (CCT) (CI) 3a pl impf IND

En la guerra de Troia

els déus mateixos / els mateixos déus

van lluitar;

els mateixos déus sempre afavorien el mateix poble. / el mateix bàndol.

Ulixes -is (m.): Ulisses

Cyclops -opis (m.): el ciclop

Troianus -a -um: troià, de Troia; *bellum Troianum*, 'guerra de Troia'

- Contesta les preguntes següents sobre les oracions de l'exercici anterior

Quins són els demostratius que apareixen com a pronoms? (2)

- *idem*

- *haec*

Quins són els demostratius que apareixen com a adjectius? (6)

- *istius*

- *ille*

- *ipsa*

- *ipsi*

- *eidem*

- *eodem*

Quin pronom anafòric hi ha?

- *eius*

Quin pronom personal hi ha?

- *mihi*